

Yttrande om betänkandet Skogsbränderna sommaren 2018 (SOU 2019:7)

Remiss: Ju2019/00404/L4

Sammanfattning av ärendet

Luleå, Jokkmokk och Gällivares kommuner har mottagit Regeringens förfrågan om att lämna remissyttrande avseende betänkandet Skogsbränderna sommaren 2018 (SOU 2019:7) med diarienummer Ju2019/00404/L4. Detta yttrande representerar ett gemensamt remissvar för dessa tre Norrbottniska kommuners åsikter. Nedan kallas ovan nämnda kommuner för remissinstansen.

Remissinstansen anser att betänkandet väl beskriver de utmaningar som svensk kommunal räddningstjänst har avseende hanteringen av omfattande skogsbränder. Betänkandets slutsatser och förslag på åtgärder stämmer också med remissinstansens åsikter i stor. Många av förslagen bör leda till en ökad förmåga för kommunal räddningstjänst och samhället i stort att hantera omfattande bränder i skog och mark. Remissinstansen är således överlag mycket positivt inställd till betänkandet. Dock bör nämnas att remissinstansens åsikter avseende vissa områden och detaljer inte helt sammanfaller med betänkandets förslag. Dessa åsikter är till stor del likartade och berör samma områden, främst avseende statens roll vid övertagande av räddningstjänst, som togs upp i det svar som remissinstansen lämnade avseende betänkande om en effektivare kommunal räddningstjänst (SOU 2018:54).

Kommentarer på betänkandet

Remissinstansen har begränsat sitt svar till att beröra kapitel 20-22, dvs. slutsatser, förslag och beskrivning av konsekvenser. I kommentarerna anges aktuellt kapitel inom parentes.

Utredningen ska beakta Räddningstjänstutredningens (RU) förslag (20.1).

I RU anges att kommunernas styrdokument för räddningstjänsten, handlingsprogrammets struktur, bl.a. ska likriktas för att höja kvalitén och blir mer konkreta utifrån den lokala riskbilden. Remissinstansen anser att det är ett bra förslag att de kommuner där skogsbrand är en av riskerna som ska hanteras också behöver ange hur detta ska gå till i sina handlingsprogram.

I RU anges att kommunerna ska ha möjlighet att träffa avtal med andra om att göra inledande åtgärder vid en räddningsinsats och i betänkandet ges förslag

att detta t.ex. ska kunna ske för att nyttja de resurser som finns inom skogsnäringen. Remissinstansen anser att detta är ett bra förslag.

I RU finns ett förslag om att ledningssystem och utmärkning av personal, fordon och utrustning ska likriktas genom föreskrifter. Remissinstansen anser att det finns starka skäl för att likrikta ledningssystemen och uppbyggnad av skadeplatsorganisationen inom svensk räddningstjänst. Detta är en förutsättning för att klara av större, omfattande händelser på ett effektivt sätt och det skulle också underlätta vid vardagsolyckorna då räddningstjänsterna idag i stor utsträckning arbetar "gränslöst" mellan kommunerna. Det är också viktigt att föreskriva vad olika befattningar inom skadeplatsorganisationen bör ha för kompetens så att det inte finns stora skillnader i kompetens mellan befattningar med samma namn mellan kommunerna.

I RU anges också att kommunerna ska ha en funktion som kontinuerligt utöver övergripande ledning av räddningstjänstverksamheten, dvs. ett krav på att alla räddningstjänster ska vara anslutna till en ledningscentral. Remissinstansen anser att detta krav i kombination med kravet på likriktning av ledningssystem är ett måste för att samhället ska ha förmåga att hantera de större, mer omfattande händelserna på ett effektivt sätt. Kraven kommer också bidra till att stärka förutsättningarna för att hantera inte bara de större händelserna utan även vardagsolyckan. Samverkan och förmåga måste byggas i vardagen för att det ska fungera när påfrestningarna blir stora.

Statligt övertagande av räddningstjänstverksamheten (20.1)

RU föreslår att MSB får överta berörda kommuners räddningstjänstverksamhet vid mycket omfattande räddningsinsatser eller om det annars finns synnerliga skäl.

Remissinstansen anser att detta inte är ett bra förslag. Förutsättningarna för att MSB på lokal till regional nivå ska kunna ha tillräcklig löpande kunskap om de lokala förhållandena för att skapa förutsättningar för övertagande av kommunal räddningstjänst är minst sagt problematiska för en statlig central myndighet. Det skulle troligen innebära någon form av regionaliseringsbehov för den centrala myndigheten, vilket remissinstansen bedömer osannolikt.

Fungerande ledning kräver kännedom om den verksamhet och förutsättningar som ledningen ska verka över och då är det bättre att bygga på länsstyrelserna, vilket också bör leda till samordningsvinster inom ansvaret för det civila försvaret. Remissinstansen håller med om att det ska finnas en yttersta möjlighet till statligt övertagande, men att detta inte bör bli aktuellt om kraven på samordning mellan räddningstjänsterna i större ledningsstrukturer införs.

Ändringar i Räddningstjänstutredningens författningsförslag (20.2)

Remissinstansen anser att det inte är ett bra förslag att MSB (staten) ska kunna göra ett delvis övertagande (se kommentarer på avsnitt 21.1). Däremot så är det ett bra förslag att MSB får befogenhet att inrikta och prioritera nationella och internationella resurser.

Utredningens övriga förslag (20.3)

Remissinstansen anser att samtliga förslag är rimliga och vill särskilt lyfta fram några punkter:

Det är ett bra förslag att de kommunala räddningstjänsterna ska ha en systematisk bevakning av skogsbrandsriskerna. Detta är nödvändigt för att kunna bygga upp en utifrån aktuella förhållanden tillräcklig beredskap och respons.

Remissinstansen anser också att utbildning och övning i skogsbrandsläckning måste ges större utrymme. För att uppnå en god kvalitet och för att underlätta samverkan vid större händelser så bör MSB ges i uppdrag att ta fram utbildningar och utbildningsmaterial som de kommunala räddningstjänsterna kan nyttja lokalt och regionalt.

Remissinstansen anser också att det är ett bra förslag att kommunerna ska kunna ha en reducerad självrisk vid vissa tillfällen i syfte att minska risken för att ekonomiska hänsyn eventuellt försenar en tillräcklig respons. Ett annat sätt att uppnå samma effekt kan vara att MSB tillser att det finns tillräckligt med statliga resurser, t.ex. helikoptrar, att nyttja i hela Sverige. Då dessa inte kostar något för kommunerna att använda i samband med räddningsinsatser bör detta kunna leda till samma resultat, dvs. att man inte tvekar att larma nödvändiga resurser beroende på kostnaden. Det är viktigt att förmågan att samverka med frivilliga stärks och det är ett bra förslag att MSB och länsstyrelserna ges i uppdrag att ta fram vägledning inom området.

Övervakning från luften är en viktig del i att snabbt kunna upptäcka bränder. Remissinstansen anser att det är ett bra förslag att det finns ett krav på att detta ska finnas i relevanta områden i landet och att länsstyrelserna organiserar detta. MSB bör dock ges i uppdrag att se över hur övervakning med satellit kan bidra till snabbare upptäckt och larmning vid skogsbränder. Remissinstansen anser att det är ett bra förslag att MSB arbetar fram riktlinjer för eldningsförbud och kommunikation om fara för bränder.

Det är också ett mycket bra förslag att det ska finnas en gemensam organisationsstruktur hos staber och enhetligt ledningssystem hos kommunal räddningstjänst och hos andra aktörer.

Statligt övertagande av kommunal räddningstjänst – förslag om möjlighet till delvis övertagande (21.1)

I betänkandet föreslås att MSB får ta över ansvaret för räddningstjänsten i en eller flera kommuner som berörs av en räddningsinsats, om räddningsinsatsen är särskilt omfattande eller om det finns synnerliga skäl. Förslaget innebär också att ett övertagande får begränsas till att omfatta en viss räddningsinsats (delvis övertagande).

Remissinstansen anser att det inte är lämpligt att MSB ges i ansvar att ta över ansvaret av skäl som preciseras i kommentarer till avsnitt 20.1.

Remissinstansen har samma åsikt i hur detta ska fungera som anges i det särskilda yttrandet av experten Jörgen Peters.

Remissinstansen anser inte heller att det är lämpligt att det ges möjlighet till ett delvis övertagande. Räddningstjänstverksamheten handlar mycket om att prioritera mellan händelser, sätta upp mål, inrikta verksamheten samt prioritera och fördela resurser. Vid omfattande händelser så måste också uthållighet skapas. Ett delat ansvar riskerar att skapa situationer då olika delar av räddningstjänstverksamheten ska konkurrera om samma resurser.

Det finns också risk för otydligheter om vem som har ansvaret för vissa delar av verksamheten. Om staten dessutom ges möjlighet att begära att kommuner ska bistå vid räddningsinsatser så kan det i praktiken innebära att staten, när en räddningsinsats har tagits över, kan begära resurser från den del av verksamheten som man valt att inte ta över. Ett delvis övertagande riskerar att ansvarsfrågor och mandat blir väldigt otydliga, särskilt då detta ska göras av en myndighet som normalt inte hanterar dessa frågor. Därför vore det bättre att staten tar över hela ansvaret för räddningstjänsten.

Sedan kan det ordnas så att staten ger kommunerna i uppdrag (inte delegeras) att fortsatt leda viss verksamhet, även om staten är fortsatt formellt ansvarig. Förslaget om att staten ska utse en räddningstjänstansvarig är dock bra, det är bra att ansvaret inte formaliseras kring räddningsledarskapet.

Stärkt roll för MSB när det gäller att vid allvarliga olyckor begära stöd samt att inrikta och prioritera tillgängliga resurser vid olyckor (21.2)

Remissinstansen anser att det är ett bra förslag att staten ges möjlighet att begära att en statlig myndighet eller kommun ska ställa personal eller egendom till förfogande. Vid sommarens skogsbränder byggde detta på frivillighet och många kommuner ställde upp på ett bra sätt, men det förekom också att vissa kommuner som åkte för att hjälpa en drabbad kommun på vägen dit passerade en mängd kommuner som valt att inte bistå. Det är också ett bra förslag att det i instruktionen till MSB bör framgå att det ska finnas en förmåga att vid allvarliga olyckor och kriser inrikta och prioritera resurser.

Kommunernas självrisk (21.3)

Remissinstansen anser att det är ett bra förslag att kommunernas självrisk ska kunna sänkas om särskilda skäl föreligger, vilket också anges i tidigare kommentar till utredningens övriga förslag (20.3). Remissinstansen anser också att kostnaderna inte bara ska beräknas från en enskild räddningsinsats, utan att det ska finnas möjlighet att beräkna kostnaderna från flera räddningsinsatser. Exempelvis under hög brandrisk i skog och mark så kan det förekomma ett stort antal samtidiga händelser som ska hanteras av en kommun, där kostnaden för respektive insats kanske inte når upp i beloppet för den kommunala självrisken men att den sammanräknade kostnaden för samtliga insatser överstiger beloppet för självrisken.

Ikraftträdande (21.4)

Betänkandet föreslår att författningarna ska träda i kraft den 1 januari 2020, samtidigt med att de författningsändringar som Räddningstjänstutredningen föreslår träder i kraft.

Remissinstansen bedömer att det är önskvärt att arbetet med att stärka samhällets förmåga att hantera omfattande skogsbränder inte dröjer, men bedömer det som svårt att aktörerna, inte minst de statliga, hinner verkställa och genomföra förändringarna.

Konsekvenser

Utredningens förslag (22.2)

I betänkandet görs bedömningen att förslagen och rekommendationerna rymms inom den konsekvensbeskrivning som Räddningstjänstutredningen lämnat. Vidare sägs att de ekonomiska konsekvenserna för kommunerna på längre sikt kan anses som kostnadsneutrala.

I remissvaret till Räddningstjänstutredningen så angav remissinstansen att betänkandets bedömning av kommunernas kostnader för att upprätta och bibehålla kontinuerlig övergripande ledning i ett ledningssystem var underskattade. Att likrikta ledningssystem, struktur och organisation för staber, utbilda personal i ledande befattningar, likrikta utmärkning av personal, utrustning och fordon är också förknippade med kostnader för kommunerna.

Som nämndes i remissvaret till Räddningstjänstutredningen så anser remissinstansen att förväntade kostnadsökningar för kommunerna är osäkert och lågt beräknade i betänkandet, att dessa kräver en noggrannare analys och att remissinstansen förväntar sig att staten kompenserar motsvarande ambitionshöjningar från grunden.

Remissyttrandets framtagande

Remissyttrandet har formulerats gemensamt av de i Norrbottens län utpekade kommunala remissinstanserna Luleå, Jokkmokk och Gällivare kommuner. Deltagande tjänstemän har varit:

Henrik Lyngmark
Bengt Nilsson
Ronnie Lindberg
Patrik Bylin

Räddningschef Gällivare
Räddningschef Boden/Jokkmokk
Brandingenjör Boden/Jokkmokk
Räddningschef Luleå

2019-05-07

Miljö-, bygg- och räddningsnämnd

§ 55

Remiss - Betänkande skogsbränderna sommaren 2018

Dnr MBR/2019:57
Rtj-2019-13

Föredragande: Alexander Kult, Förvaltningschef

Miljö-, bygg- och räddningsnämnden beslutar

att anta yttrandet och översända yttrandet till justitiedepartementet.

Ärendebeskrivning

Gällivare kommun har mottagit regeringens förfrågan om att lämna remissyttrande avseende betänkandet Skogsbränderna sommaren 2018 (SOU 2019:7) med diarienummer Ju2019/00404/L4.

Remissinsatsen har begränsat sitt svar till att beröra kapitel 20-22, dvs. slutsatser, förslag och beskrivning av konsekvenser. Utredningen föreslår bland annat att kommunernas styrdokument för räddningstjänst, handlingsprogrammets struktur, ska likriktas för att höja kvalitén och blir mer konkreta utifrån den lokala riskbilden. Några andra punkter som betänkandet tar upp är kommunernas självrisk, stärkt roll för MSB när det gäller att vid allvarliga olyckor begära stöd samt att inrikta och prioritera tillgängliga resurser vid olyckor.

Remissyttrandet har formulerats gemensamt av Luleå, Jokkmokk och Gällivares kommuner då de har blivit utsedda som remissinsatser för utredningen.

Ekonomiska konsekvenser

Inga kända.

Konsekvenser för barn och ungdomar

Inga kända.

Förslag till beslut

Miljö-, bygg- och räddningsförvaltningen föreslår miljö- bygg- och räddningsnämnden besluta

att anta yttrandet som sitt eget och översända yttrandet till justitiedepartementet.

Underlag

1. Tjänsteskrivelse.
2. Remiss.
3. Skogsbränderna sommaren 2018 (SOU 2019:7).
4. Räddningstjänstens förslag på yttrande, Diarienummer: 2019-000025.
5. MBRau 2019-04-23 § 27.

			Utdragsbestyrkande
--	--	--	--------------------

2019-05-07

Miljö-, bygg- och räddningsnämnd

Yrkande

Steve Ärlebrand (S) yrkar med instämmande av Peter Knekta (MP), Per Wahlström (M) och Rory Blom (SD)

att anta yttrandet och översända yttrandet till justitiedepartementet.

Propositionsordning

Ordförande ställer Steve Ärlebrands (S) m fl förslag till beslut under proposition. Efter gjorda propositioner finner ordförande att miljö-, bygg- och räddningsnämnden har beslutat i enlighet med Steve Ärlebrands (S) m fl förslag.

			Utdragsbestyrkande
---	---	--	--------------------